

מט. זמן דקריאת המגילה

1234567

זמני קריאת המגילה; גם י"א, י"ב וי"ג באדר – זמן קריאת המגילה הם; וכהלכה בזה, בהיוצא לים לפני י"ד או ט"ו באדר

על פי יסוד דברי הגאון הרוגז'ובי ז"ל בצ"פ הל' חמץ ומצה (פ"ו ה"ב) שמחלוקתם של הונא ורב חסדא אם מותר לכסות את הסוכה בקרש ("נסר") שבהנחתה הרגילה יש לה ד' טפחים שפסולה לסיכוך, שאם הניחה על צידה הדק היא "פסולה" לסיכוך או מותר ולא פסולה, שמחלוקתם תלוי "אם גזירה דרבנן נעשה כמו עצם האיסור או רק משום טעם האיסור".

שלפי רב הונא שפוסל זאת הוא כי הוא סובר שגם אם זוהי גזירה דרבנן, בכל זאת לאחר שגזרו זה נהפך ל"עצם האיסור" וכשיפודין של ברזל האסורה לסכך בו את הסוכה בכל אופן וצורה.

הרבי מבאר לפי זה את דברי המשנה בריש מסכת מגילה: "מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו באדר. ובכך:

הרבי שואל, מדוע מתחילה המשנה וקובעת את זמני קריאת המגילה החל מיום י"א באדר ולא מעיקרי הזמנים שלה: בי"ד ובט"ו, היינו, בי"ד ברוב העולם ובט"ו בעיירות המוקפות חומה מימות יהושע בן נון?

וזאת על אף שהגמרא שם מביאה טעם והסבר להקדמת הקריאה לפני יום י"ד או ט"ו. כי: חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה, כדי שיספקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים. הרי זה לזמנים מיוחדים ולאנשים מסויימים, אבל לא שזה ייקבע לכתחילה שימי י"א, י"ב וי"ג באדר כשרים לקריאת המגילה?

ומזה מוכיח הרבי, שעל אף שקריאת המגילה בי"א, י"ב וי"ג באדר לפני ימי י"ד וט"ו תקנו זאת חכמים, כדי להקל על בני הכפרים שמביאים מזון ומים לאחיהם שבעיירות, בכל זאת זה נהפך ל"חפצא" והם ימי קריאת המגילה לכתחילה בימים אלו די"א, י"ב וי"ג

אדר.

כי כנ"ל, לאחר שגזרו זאת חכמים זה נהפך לימים שלכתחילה קוראים בהם את המגילה. וע"ד שיפורין של ברזל – בדין הסכך, שלאחר שגזרו זאת חכמים זה נהפך ל"עצם האיסור".

וכהדין בזה שגם בזמן הזה נפסק בשו"ע (או"ח סתרפ"ח סעיף ז) ש"המפרש בים והיוצא בשיירא ואינו מוצא מגילה להוליך עמו יקראנה בשלשה עשר או בשנים עשר או באחד עשר בלא ברכה".

הרבי מוסיף בהערה: ומה שבזמן הזה "אם נזדמן לו אחר כך מגילה, חוזר וקורא אותה ביום י"ד אפילו קרא תחילה ביום י"ג, מכל מקום קרא אותה שלא בזמנה" (רמ"א בשו"ע סי' תרפח סעיף ז) –

יש לומר כיון דמעיקר הדין בזמן הזה אין קורין אותה אלא בזמנה.

והרבי מוסיף, שמשמע מהבית יוסף שם, שהדין ליוצא בשיירא והדומה לפני יום י"ד או ט"ו באדר שקורא אז מיום י"א באדר, משמע ש"הוא לא רק מנהג לזכרון בעלמא וכיוצא בזה, כי אם הוא בגדר מצות קריאה וזמן קריאה".

(שם חלק כ"א, פורים – תצוה, ע' 197-199 ובהערות)

החקירה לגבי גזירות חכמים מטעם מסוים, האם לאחר הגזירה כבר לא משנה הטעם

יסוד תוקפן של גזירות חז"ל, האם הינם לפי הטעם, או שלאחר שגזרו – הרי הם בבחינת עצם, הרי הוא יסוד חשוב אצל הרגז'ובי, שביארנו אותו באות כ"ו, לגבי גזירות חכמים. ושיטת רב חסדא שרק גזרו על טעם מסויים, ובמקום שהטעם לא שייך, הרי ממילא כאילו לא קיימת כאן גזירה. ולעומת זאת, לשיטת רב הונא, הרי מאחר ונהיתה הגזירה, הרי שוב אין אנו באים לדקדק כיצד נוצרה, ויש לה בדיוק את אותו תוקף של תורה, גם בצעירים מתחדשים, שהטעם המקורי כבר לא שייך.

תקנת חז"ל שג' ימי הכפרים יכולים לקרוא בהם את המגילה, סללה דין נוסף, שיקראו בהם גם באופן שמלכתחילה לא תיקנו

החידוש כאן הוא בצעיר שונה, בו האדם יוצא לדרך, ויודע מראש כי לא תהיה לו מגילה, הרי הוא

רשאי להקדים ולקוראה באחד משלושת הימים לפני הפורים, כפי שנהגו בעבר רק לגבי הכפרים, אשר לא היו יכולים לקוראה עם בני העיר בזמנה. אולם כעת לאחר תקנת חז"ל, הפכו ימים אלו לימים שניתן לקרוא בהם. אלא שיש בזה גדר ביניים. הא' – שהדין שאע"פ שקוראה – הרי זה בלא ברכה. והב' – בפסקא הבאה.

החיוב לקרוא מחדש, אם הגיעה לידו מגילה בפורים, כי עקרו חכמים את התקנה, כך שזה היה חידוש בכך שהיה יכול לקוראה בהקדם אף שזה בלא ברכה

הרבי מבאר את ההלכה המובאת ברמ"א, על האופן שמצא מגילה בזמן הפורים, שיש עליו חיוב לקוראה מחדש, ומנמקים זאת כי הקריאה הקודמת לא נחשבת, מאחר והיתה שלא בזמנה. (אמנם מבואר במשנה ברורה דין נוסף, שכעת הוא קוראה אף עם ברכות, שהרי זה זמנה, אבל הדיון הוא לא לגבי הפסד הברכות, כי אם האם יצא לגמרי, ואינו חייב לקוראה מחדש כלל).

ועל כך מפלפל הרבי, כי כנראה בזמן הזה ביטלו לגמרי את תקנת חז"ל לקרוא לפני זמן הפורים, ולא אפשרו שוב לקרוא לפני זמנה, וכאילו עקרו את התקנה. (ואכן המשנה ברורה בביאור הלכה מציין זאת "עייין בטור, כי יש מהראשונים דסברי, שהאידינא דנתבטל הדין שבני כפרים יכולים להקדים, ממילא אין קורין שלא בי"ד בשום גונוי"). שאם לא כן, היינו חייבים לומר, כי התקנה קיבלה את התוקף של קריאה בזמנה. כפי ששמע בבית יוסף, שאין זה מחמת מנהג, אלא זו ממש הלכה, כולל התוקף של זמן הקריאה.

אוצר החכמה

אוצר החכמה

נ. זמן דשבת

כל רגע דשבת הוא ענין בפני עצמו; הרבי אומר שאין לכך ראי' מהמכילתא

הגאון הרוגז'ובי ז"ל מוכיח מהמכילתא על הפסוק "מחלליה מות יומת" (שמות לא, יד) האומר, "הרי הגוים שהקיפו את ארץ ישראל וחללו ישראל את השבת, שלא יהו ישראל אומרינן, הואיל וחללנו את מקצתה נחלל את כולה, תלמוד לומר 'מחלליה מות יומת' אפילו כהרף עין". היינו שכל רגע ורגע של השבת ואפילו הזמן של כהרף עין הוא ענין בפני עצמו.

ואשר לכן לולא הלימוד מהפסוק שלומד המכילתא, היינו סוברים שמותר לחלל את השבת אם היא כבר חוללה מקצתה בהיתר. והיינו חושבים שהמעט לעת של השבת היא-